

Právo sociálního pojištění

Důchodové pojištění

Důchodové pojištění

- účel důchodového pojištění:
  - určeno k zajištění osob, které z důvodů dlouhodobých sociálních událostí nemohou být ekonomicky aktivní
- základní charakteristika:
  - všeobecný, povinný a jednotný systém
  - princip sociální solidarity (mezigenerační)
  - stát je nositelem důchodového pojištění
  - z hlediska postavení jedince
    - princip zásluhový
      - peněžní zásluha (pojistné)
      - jiná zásluha (např. péče o dítě)
    - mírně i princip zaopatřovací

Osobní a věcný rozsah důchodového pojištění

- osobní rozsah - vymezení okruhu osob, které jsou účastny na důchodovém pojištění - § 5 a 6
  - povinná účast
  - dobrovolná účast
- věcný rozsah – vymezení okruhu dávek poskytovaných z DP - § 4
  - originální důchody
    - starobní, invalidní (ve třech stupních)
  - derivativní důchody
    - vdovský, vdovecký, sirotčí

Důchodové právní vztahy

- právní vztahy, v nichž jejich účastníci vystupují jako nositelé vzájemných práv a povinností, stanovených příslušnými právními předpisy
  - základní důchodové právní vztahy
    - pojistné vztahy
    - dávkové vztahy
  - odvozené důchodové právní vztahy
    - odpovědnostní
    - procesní
    - kontrolní

Subjekty důchodových právních vztahů

- pojistné vztahy:
  - oprávněná osoba – pojištěnec – vždy fyzická osoba
    - právní subjektivita fyzické osoby
  - nositel důchodového pojištění
    - stát, který tuto činnost vykonává prostřednictvím příslušných správních úřadů
      - Česká správa sociálního zabezpečení (OSSZ)
      - Ministerstvo obrany, vnitra, spravedlnosti
  - další subjekty
    - zaměstnavatel
    - obec

Subjekty důchodových právních vztahů - pokračování

- dávkové vztahy
  - oprávněný subjekt – příjemce důchodu (poživatel důchodu) – vždy fyzická osoba
  - povinný subjekt
    - stát (ČSSZ atd.)
  - další subjekty – ne vždy a pouze jen v dílčích otázkách
    - zaměstnavatel

Obsah právních vztahů DP

- práva a povinnosti subjektů, lze specifikovat podle druhů právních vztahů a subjektů
  - pojistné vztahy - pojištěnec
    - povinnost platit pojistné
    - povinnost oznámit a osvědčit a dostavit se na výzvu za účelem osvědčení
    - právo pojištěnce na poskytnutí plnění až budou splněny stanovené podmínky
    - právo na vydání osobního informativního listu DP (§ 40a)
  - dávkové vztahy - pojištěnec
    - právo na plnění
    - povinnost oznámit a osvědčit
    - povinnost podrobit se přezkoumání zdravotního stavu

Obsah právních vztahů DP - pokračování

- pojistné vztahy – zaměstnavatel
  - povinnost platit pojistné
  - povinnost vypočítat, srazit a odvést pojistné za zaměstnance
  - povinnost vést evidenci pro účely DP
  - povinnost vést evidenční list DP
- dávkové vztahy – zaměstnavatel
  - oznamovací povinnost ve stanovených případech

Obsah právních vztahů DP - pokračování

- pojistné vztahy – OSSZ + ČSSZ
  - výběr pojistného
  - vedení evidence
- dávkové vztahy – ČSSZ + OSSZ
  - výplata důchodů (ČSSZ)
  - rozhodování v podkladových otázkách (OSSZ)
- obec
  - stanovení tzv. zvláštního příjemce

Vznik a zánik právních vztahů

DP

- vznik pojistných vztahů
  - ze zákona – povinná účast
  - ze zákona + přihláška
  - přihláška – dobrovolná účast
- vznik dávkových vztahů
  - nárok na důchod
    - ze zákona splněním stanovených podmínek (důchodové schéma)
  - nárok na výplatu důchodu
    - žádost
- zánik pojistných vztahů
  - ukončením činnosti, která zakládala účast
  - uplynutím doby
  - smrt pojištěnce
- zánik dávkových vztahů
  - smrt příjemce důchodu
  - odpadnutí sociální události
  - uplynutí doby
  - případně některé zvláštní

Vymezení některých pojmů

- důchodové schéma jako souhrn podmínek stanovených pro vznik nároku na dávku
- důchodová formule – způsob určení výše dávky
  - základní výměra a procentní výměra
- doba pojištění a náhradní doba - § 11-14
- vyměřovací základ a výpočtový základ - § 15-19